

Çanakkale Milletvekili Kemal Bağcıoğlu ve 3 arkadaşının, Siyasi Partiler Kanununun 74 ncü maddesinin yeniden düzenlenmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve İçişleri, Adalet, Anayasa ve Plân komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (2/228)

MİLLET MECLİSİ YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

Siyasi Partiler Kanununun 74 ncü maddesinin yeniden düzenlenmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur. Gereğinin yapılmasını saygılarımızla rica ederiz.

Çanakkale Milletvekili <i>Kemal Bağcıoğlu</i>	Kırklareli Milletvekili <i>Mehmet Atağün</i>	Bursa Milletvekili <i>İbrahim Öktem</i>	Afyon K. Milletvekili <i>Hamdi Hamamcıoğlu</i>
--	---	--	---

Siyasi Partiler Kanununun 74 ncü maddesinin yeniden düzenlenmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

GENEL GEREKÇE

648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun tanzimi sırasında; Anayasamızın demokratik rejimin vazgeçilmez unsurları olarak kabul ettiği siyasi partilere, çeşitli mülâhazalarla Hazine'den yardım yapılması öngörülmüş ve bu husus kanunun 74 ncü ve geçici 4 ncü maddelerinde tanzim olunarak mezkûr kanunun 136 ncü maddesiyle, bu maddeler kanunun yayımlanma tarihi olan 16 Temmuz 1965 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bilâhara 1017 sayılı Kanunla 648 sayılı Kanunun 74 ncü maddesi değiştirilmiş, 29 Şubat 1968 tarihinde yayımı ile yürürlüğe giren bu kanun ile «Türkiye Büyük Millet Meclisinde üye tamsayısının yüzde beşine veya daha fazlasına sahip olan siyasi partilere de, durumları kamu oyununda yeterince yerleştiklerini gösterir kıstaslara uygun olmak şartıyla» Hazine yardımının asgari haddi üzerinden ödeme yapılması gerekçesiyle «Milletvekili genel seçimlerine henüz girmemiş bulunan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az yüzde beşine sahip olup da, il merkezlerinin en az üçte birinde ve (Merkez ilçeler dâhil) ilçe merkezlerinin keza üçte birinde 648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu ve parti tüzüğü hükümleri uyarınca partinin yönetim kurullarını kurmuş olan siyasi partilere de her yıl beşyüz bin lira Hazinece ödenmesi kabul edilmiştir.

Fakat Anayasa Mahkemesinin 19 Şubat 1969 tarihli kararıyla, Siyasi Partiler Kanununun 1017 sayılı Kanunla değişik 74 ncü maddesi «Siyasi partilere Hazinece para ödenmesini düzenliyiş şekli yönünden» iptal edilmiş ve Anayasa Mahkemesinin buna dair tezkeresi 21 . 2 . 1969 tarihli 58 ncü Millet Meclisi Birleşiminde okunarak milletvekillerinin bilgilerine sunulmuştur.

Binaenaleyh;

1. — Anayasa Mahkemesi, yukarıda zikri geçen tezkeresiyle - «Siyasi partilere Hazinece para ödenmesi ilkesinin Anayasaya aykırı olmadığını» açıkça beyan etmiş ve fakat para ödenmesinin düzenleniş şeklini Anayasaya aykırı bulmuş olduğundan siyasi partilere Hazinece para yardımının yapılması esas kabul edilmiş, ancak bu yardımın yapılmasının daha âdil

bir tarzda ve eşitlik prensiplerine uygun olarak, objektif ölçüler içinde düzenlenmesi uygun mü-talâa olunmuştur.

2. Siyasi Partiler Kanununun 1017 sayılı Kanunun 1 nci maddesiyle değişik 74 nci maddesi, Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olduğuna göre, siyasi partilere Hazineden para ödenebilme-si için, Siyasi Partiler Kanununu yürürlükten kaldırılan 74 nci maddesinin yeniden bir kanunla düzenlenmesinin zorunluluğu aşikârdır. Bu sebeple 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununa yalnızca bir madde ilâve edilmesi hakkında bir kanun tedvin etmek yerine, iptal edilmiş olan 74 nci madde-sinin yeniden düzenlenerek bu boşluğun doldurulması ve 1969 malî yılı Devlet yardımının yapıla-bilmesi için de ayrıca bu kanuna geçici bir madde eklenmesi daha uygun düşecektir.

3. Yeniden tanzim edilmesi gereken 74 nci madde hükümlerinin, Anayasa Mahkemesinin bu iptal kararı muvacehesinde;

- a) Daha âdil olması,
- b) Eşitlik prensibine uygun bulunması,
- c) Objektif ölçüler taşıması,
- d) Fırsat eşitliğine aykırı olmaması,
- e) Asgari ölçüler içinde bulunması gerekmektedir.

Ayrıca; Hazinece yapılacak yardımın, siyasi partilerin kamu yararına olmıyan iş ve hizmetle-rine harcanmaması için bu paraların kamu giderleri arasında yer alabilmesini sağlamak amacıyla mâkul bir sınırlamaya gidilmiş, Devletçe yapılan bu yardımların siyasi partilerce, parti faaliyetle-rinde kullanılması ve seçim masraflarını karşılamak üzere sarf olunması kabul edilmiştir.

Kanun teklifi hazırlanırken bütün bu hususlar dikkate alınmış ve 1 nci madde metninde üç ana-prensibe yer verilmiştir.

1. Her hangi bir siyasi partinin Hazineden para yardımı alabilmesi için, o siyasi partinin Yük-sek Seçim Kurulunca son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkının tanınması ve bu hakkını kullanması ve ayrıca son milletvekili genel seçimlerinde Türkiye itibariyle geçerli oyların en az yüzde beşini almış olması gerekmektedir.

2. Hazineden para yardımı alabilecek olan bir siyasi partiye bu Devlet yardımı; o siyasi par-tinin son milletvekili genel seçimlerinde aldığı geçerli oyların, yardıma hak kazanan siyasi partile-rin Türkiye itibariyle tüm olarak aldıkları geçerli oylara oranına göre yapılacaktır.

3. Kendisine Hazinece para yardımı yapılan bir siyasi parti bu parayı ancak kendisinin kamu yararına olan faaliyetlerinde harcayabilecektir.

1969 malî yılı Bütçesine, 1969 milletvekili genel seçimlerinden önce konulmuş ve fakat Anaya-sa Mahkemesinin iptal kararı sebebiyle dağıtılamamış olan Hazine yardımı ödeneği için; 1965 ve 1969 milletvekili genel seçimleri sonuçlarını birlikte dikkate alan adaletli bir dağıtım esasını kabul eden geçici bir madde tanzim edilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu maddeyle, genel gerekçede bahis konusu olan husus derpiş edilmektedir.

Madde 2. — Bu madde ile 1969 malî yılı Bütçesine konmuş olan Hazine yardımı ödeneğinin, yardıma hak kazanan siyasi partilere dağıtılışı tanzim olunmaktadır.

Madde 3. — Bu madde yürürlük tarihine dairdir.

Madde 4. — Bu madde yürütmeye dairdir.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 2/288
Karar No. : 2

22 . 1 . 1970

Yüksek Başkanlığa

Çanakkale Milletvekili Kemal Bağcıoğlu ve 3 arkadaşının, Siyasi Partiler Kanununun 74 ncü maddesinin yeniden düzenlenmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi, Başkanlığımızca Geçici Komisyonumuza tevdi edilmesi üzerine teklif sahipleri de hazır bulunduğu halde Geçici Komisyonumuzca tetkik edilip müzakere olundu. Şöyleki :

Yapılan kanun teklifini görüşecek olan Geçici Komisyon Millet Meclisi Başkanlığının 21.1.1970 tarih 2/228, 850/3806 sayılı davet yazısı gereğince 22 . 1 . 1970 Perşembe günü toplanmıştır.

Çoğunluğun bulunduğu anlaşıldıktan sonra İctüzük gereğince Geçici Komisyon Başkan, sözcü ve kâtipliklerine yapılan gizli oyla Zonguldak Milletvekili Kevni Nedimoğlu Başkanlığa, Çanakkale Milletvekili Kemal Bağcıoğlu sözcülüğe ve İstanbul Milletvekili Reşit Ülker kâtipliğe seçilmişler ve bilâhara kanunun sadeliği ile evvelce mevcut bir hükmün yeniden tedvini ile ilgili oluşu dikkate alınarak, kanun teklifinin derhal müzakeresine başlanabileceği hususunda tam mütabakata varıldığından, teklifin tümü üzerinde görüşme açılmıştır.

Söz alan üyeler, Anayasaya göre demokratik siyasi hayatımızın vazgeçilmez unsuru olarak kabul edilen siyasi partilere Hazinece yardımın Anayasa Mahkemesince de teyiden ifade edildiğini belirterek, teklife esas olan gerekçeyi yerinde bulduklarını beyan etmişlerdir.

Tümü üzerindeki müzakereleri yeterli görülerek maddelere geçilmesi oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Birinci maddede yer alan kıstasların objektif olduğu, memleketin siyasi hayatına müessiriyeti sabit olan siyasi partilere Hazinece yardımın Türk seçmenlerinin hür iradesine göre belli olan oy oranında yapılmasının haklı, mâkul ve adaletli olduğu kabul edilmiş, teklifte yer alan son fıkranın anlamına daha fazla açıklık kazandırmak amacıyla Komisyonumuz bu fıkrayı küçük bir değişiklikle ve oy birliğiyle kabul etmiştir. Buna göre birinci maddede yer alan 74 ncü maddenin son fıkrası şu şekli almaktadır :

(Devletçe yapılan bu yardım o siyasi parti tarafından sadece parti ihtiyaçlarında ve parti çalışmalarında kullanılır)

Buna göre, Hazinece ödenecek olan bu para siyasi partilerin gayrimenkul edinme, matbaa tesis etme, neşriyat yapma ve motorlu araçlar satınalma veya kiralama, propaganda yapma gibi ihtiyaçlarında kullanılabilecek ve fakat parti ihtiyacı ve parti faaliyetinden sayılamıyacak olan şahsi ve keyfi işlerde kullanılamıyacaktır.

İkinci maddenin 1969 malî yılı Bütçesine konulmuş olan ödeneğin dağıtımına adaletli bir çözüm tarzı getirdiği hususunda da komisyon üyeleri tam bir görüş birliği içinde bulunmuşlardır.

Üçüncü ve dördüncü maddeler yürürlükle ilgili olarak tartışmasız aynen kabul edilmiştir.

Kanun teklifinin değişiklikle birlikte tümünün oya konması ve kabulünden sonra Hazinece yardım ile ilgili hükümlerde meydana gelmiş boşluğun doldurulmasının gecikmiş olduğu ve kanun teklifinin mahiyet ve muhtevası itibariyle bütçeyi ilgilendirdiği göz önüne alınarak, komisyon raporunun sayın üyelere dağıtımından itibaren 48 saat geçmesi beklenmeksizin, hemen günde-

me alınmasını ve öncelik ve ivedilikle müzakeresini sağlama hususunda gerekli önergeyi vermesi için komisyon başkanlık divanına görev ve yetki verilmesi keza oy birliği ile kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine öncelik ve ivedilikle sunulmak üzere rapor Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı
Zonguldak
Kevni Nedimoğlu

Sözcü
Çanakkale
Kemal Bağcıoğlu

Kâtip
İstanbul
Reşit Ülker

Ankara
Emin Paksüt

Bolu
Kemal Demir

Eskişehir
Şevket Asbuzoğlu

Gümüşane
Mustafa Karaman

Kırklareli
Mehmet Atagün

Malatya
Hakkı Gökçe

Mardin
E. Kemal Aybar

ÇANAKKALE MİLLETVEKİLİ KEMAL BAĞCIOĞLU VE 3 ARKADAŞININ TEKLİFİ

Siyasi Partiler Kanununun 74 ncü maddesinin yeniden düzenlenmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 13 Temmuz 1965 tarihli ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 74 ncü maddesi aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.
«Devletçe yardım.

Madde 74. — Yüksek Seçim Kurulunca son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkı tanınıp bu hakkı kullanan ve Türkiye itibariyle toplam olarak en az yüzde beş geçerli oy almış bulunan siyasi partilere her yıl Hazinece ödenmek üzere altı milyon beşyüz bin lira ödenek malî yıl bütçelerine konulur.

Bu ödenek; yukarıdaki fıkra gereğince Devletçe yardım yapılacak olan siyasi partiler arasında, o siyasi partinin son milletvekili genel seçimlerinde Türkiye itibariyle almış olduğu geçerli oyların, bu partilerin toplam olarak aldıkları geçerli oylara oranına göre bölüştürülerek Hazinece her yıl ödenir.

Bu ödemelerin, malî yıl başlangıcını takiben bir hafta içinde tamamlanması zorunludur.

Devletçe yapılan bu yardım o siyasi partice, parti faaliyetlerinde kullanılmak ve seçim masraflarını karşılamak üzere sarfolunur.

MADDE 2. — 13 Temmuz 1965 tarihli ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununa aşağıdaki hüküm geçici altıncı madde olarak eklenmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Siyasi Partiler Kanununun 74 ncü maddesinin yeniden düzenlenmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 13 Temmuz 1965 tarihli ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 74 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
«Devletçe yardım.

Madde 74. — Yüksek Seçim Kurulunca son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkı tanınıp bu hakkı kullanan ve Türkiye itibariyle toplam olarak en az yüzde beş geçerli oy almış bulunan siyasi partilere her yıl Hazinece ödenmek üzere altı milyon beşyüz bin lira ödenek malî yıl bütçelerine konulur.

Bu ödenek; yukarıdaki fıkra gereğince Devletçe yardım yapılacak olan siyasi partiler arasında, o siyasi partinin son milletvekili genel seçimlerinde Türkiye itibariyle almış olduğu geçerli oyların, bu partilerin toplam olarak aldıkları geçerli oylara oranına göre bölüştürülerek Hazinece her yıl ödenir.

Bu ödemelerin, malî yıl başlangıcını takiben bir hafta içinde tamamlanması zorunludur.

Devletçe yapılan bu yardım o siyasi parti tarafından sadece parti ihtiyaçlarında ve parti çalışmalarında kullanılır.

MADDE 2. — Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Teklif)

Geçici Madde 6. — 1969 malî yılı bütçesine siyasi partilere yardım için konmuş olan ödenek 1965 veya 1969 milletvekili genel seçimlerine katılmış olup da Türkiye itibariyle geçerli oyların toplam olarak en az yüzde beş oranında oy alan siyasi partiler arasında 74 ncü maddede esasları dâhilinde bölüştürülür.

Şu kadar ki; hem 1965 hem 1969 milletvekili genel seçimlerine katılmış olup da her ikisinde de en az yüzde beş oranında geçerli oy almış olan siyasi partiler için 1969 milletvekili genel seçimleri sonuçları, bu seçimlerden yalnız birisine veya her ikisine katılmış olup da yalnız birisine en az yüzde beş oranında geçerli oy almış olan siyasi partiler için, en az yüzde beş oranında geçerli oy aldıkları seçim sonuçları dikkate alınır.

Bu ödemelerin, kanunun yürürlüğe girmesini takibeden ilk hafta içinde tamamlanması zorunludur.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Geçici Komisyonun değişikliği)

MADDE 3. — Teklifin 3 ncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Teklifin 4 ncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.